

PRAGMATIKA – FOGALOM-/TÉMALISTA

Az alább megadott témák kifejtése változó hosszúságot igényel, vannak köztük pár mondatban és hosszabban leírhatók. A felkészüléshez az órai jegyzetek mellett legalább a következő munkák elolvasását ajánlom:

- Kiefer Ferenc [2000]. Szemantika vagy pragmatika? In: Kiefer Ferenc: *Jelentéselmélet*. Budapest: Corvina. 38–64.
- Nagy Katalin 2005. A pragmatika státusáról. *Magyar Nyelv* 101: 436–448.
- Nemesi Attila László 2000. Benyomáskeltési stratégiák a társalgásban. *Magyar Nyelv* 96: 418–436. <http://www.c3.hu/~magyarnyelv/00-4/nemesi.htm>
- Németh T. Enikő 2003. A kommunikatív nyelvhasználat elvei. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XX. Tanulmányok a pragmatika köréből*. 221–254.
- Reboul, Anne – Moeschler, Jacques 1998/2000. *A társalgás cselei. Bevezetés a pragmatikába*. Budapest: Osiris. 1. fejezet: A pragmatika születése.
- Tátrai Szilárd 2006. A nagy esernyőcsel. A pragmatikai szemlélet alkalmazásának lehetőségei. *Journal of Teaching Hungarian as a 2nd Language and Hungarian Culture. A magyar nyelv és kultúra tanításának szakfolyóirata* 1–2: 29–35. <http://epa.oszk.hu/01400/01467/00002/pdf/029-035.pdf>
- Tolcsvai Nagy Gábor 2001. Szövegtipológia. In: A magyar nyelv szövegtana. Budapest: Nemzeti. 331–338.

- a pragmatika kapcsolata a grammatikával
- a pragmatika kapcsolata a kommunikációközpontú nyelvészeti diszciplínákkal
- a pragmatika kapcsolata a nyelvészeti határtudományokkal
- a pragmatika kapcsolata az alkalmazott nyelvészeti diszciplínákkal
- Morris pragmatikafelfogása (szemantika-, szintaxis- és pragmatikadefiníciója) és ennek kritikája
- „a pragmatika mint szemétkosár”
- „a pragmatika mint esernyő” felfogás
- a pragmatika mint a kontextus tudománya (szűkebb felfogás)
- a pragmatika mint nézőpont elképzelés (tágabb felfogás)
- a pragmatika mint komponens (a pragmatika mint a nyelvtan komponense a pragmatika mint a nyelvelmélet komponense, a pragmatika mint a megismerés komponense)
- Langacker (és a holista kognitív nyelvészet) pragmatikafelfogása mint önálló elképzelés
- a nyelvtudomány pragmatikai fordulata
- a nyelvtudomány kognitív fordulata, mitől kognitív Chomsky nyelvelmélete és mitől az a holista kognitív nyelvészet (a nyelv mint tudás/fajta/)
- grammatikai **szabályok** versus pragmatikai **elvek**
- pragmatika és szemantika viszonya: komplementarizmus, szemanticizmus, pragmaticizmus
- a strukturalista szemantika pragmatika- és szemantikafelfogása (Kiefer)
- a nyelvi funkciók leírása (Bühler, Jakobson modellje), az interaktív és a tranzaktív funkció
- kategorizáció: prototípus-elmélet, családi hasonlóság

- a kognitív nyelvészet pragmatikafelfogása Fauconnier megközelítésében: a közbülső szemantikai szint (magjelentés, alapjelentés) kiiktatása (ennek igazolása a metaforikus rátérképezés /metaphorical mapping/ és a konceptuális blending egy-egy példáján keresztül), a pragmatikai műveletek központisága a jelentéskonstrukcióban
- Austin és a beszédaktuselmélet („leíró tévedés”, konstatívumok, performatívumok)
- a beszédaktusok és a nyelvi formák (azaz milyen formát ölthetnek a beszédaktusok?)
- Searle és a beszédaktuselmélet (illokúciós erő, propozicionális tartalom, sikerességi feltételek, intenciók)
- Ross és a performatív hipotézis – kritikája: performadoxon
- Grice jelentősége (együtműködési alapelvek, maximák, implikatúrák: fajtáik: konvencionális, társalgási stb., az implikatúrák törlésteztjének kritikája, a kínaiszoba-kísérlet és kritikája)
- pragmatikai következtetés (inferencia)
- az udvariasság megközelítési módjai a pragmatikában (Leech: udvariassági maximák, a modell kritikája, Goffman: homlokzat/arculat/arc, Brown – Levinson: távolító és közelítő arc, arcfenyegetés stb.)
- a szövegfajta, szövegtípus leírása kognitív modellben (a kifejtettség/bennfoglalás mértéke, a nézőpont jelöltsége, a kommunikációs színterek jellemzői, a szöveg értelemszerkezetének tipikus jellemzői, a szöveg általános szerkezetének szövegtípusra jellemző résztulajdonságai, a stílus)